

Aap in huis

Henri Campen en orang-oetan Likoe, 1971

Nu is het uit den boze, maar tot in de jaren zeventig was het houden van **apen als huisdier** ook in Nederland niet verboden. Henri Campen uit Den Haag hield destijds orang-oetans.

DOOR MARTEN MINKEMA (M.M.V. MAT WIJN)

IN Den Haag kon je op straat een orang-oetan op een driewieler tegenkomen. Of op de koffie bij burens, waar een in felgekleurde tuinbroek en dito colletje gehesene chimpansee aan tafel een kop meedronk. Een aapje voor Sinterklaas of verjaardag was een geaccepteerd en lollig cadeau. Die mode was overgewaaid uit Amerika, en Nederlandse dierenwinkels verkochten jaarlijks vele honderden apen. Dat liep meestal fout af, Dat liep meestal fout af, vaak al snel door een dieet gebaseerd op chocolaatjes. En hadden ze dat overleefd, dan bleken het groepsdieren die proberen op te klimmen in de hiërarchie. Na de eerste schattige jaren komt het moment dat het baasje wordt uitgedaagd, en talrijk zijn de verhalen over echtelieden die elkaar niet meer konden aanraken zonder een aanval te riskeren van hun jaloerse huisaap. Het beest moest dan de deur uit en wachtte het spuitje als het elders niet kon aaien. Tel daarbij op dat veel apen het leven laten bij het vangen en verzenden vanuit de tropen en het is duidelijk waarom ze hier sinds 1977 vallen onder de verboden uitheemse diersoorten.

Lysolwalmen

Dat verbod maakte de Haagse jurist en masseur Henri Campen nog vlak voor zijn dood mee, hoewel hij vast een beroep kon doen op de uitsterfregeling voor zijn vier orang-oetans Kayan, Mota, Tebang en Likoe, allen gehuisvest in zijn benedenwoning aan de keurige Gerard Reijndijkstraat 26A. Dit tot gruwel van de meeste burens, die de desinfecterende lysolwalmen uit het huis niet konden waarden. In het bijzonder de bovenbuurman werd gek van de krijsende mensapen, die hun vingers door de tralies van de kamerbrede kooi staken en eindeloos aan het ouderwetse stucplafond krabbelden. Campen zelf sliep in een kleine restructie achterin, die hij tot voor kort deelde met gorilla Ngajji. Huilend van verdriet heeft hij haar naar Dierenpark Wassenaar moeten brengen, omdat het beest hem te sterk werd. De mensapen waren niet zomaar huisdieren, nee, ze betekenden alles voor hem. De

in 1905 op Java geboren Campen diende in het Knil, zat in de oorlogsjaren in het jappenkamp en repatrieerde in 1951 naar Nederland. Hij raakte verbitterd door de behandeling van Indische Nederlanders door de overheid, de opmars van het communisme en de aard van de mens in het algemeen, en vanaf 1963 richtte hij zich enkel nog op mensapen. In zijn voortuintje hing een bord:

Voorbijganger

*Besef, dat de mensaap bijna mens is,
Uw naaste verwant!*

Laat hem niet uitsterven!

Driewieler

Tot de bedreigde mensapen rekende Campen ook de mysterieuze Yeti en Orang Pendek, hoewel hij zijn vingers niet brandde aan de discussie of die echt bestaan. Hij had zijn handen al vol aan het redden van de orang-oetan door het voeden van zijn groeiende huispopulatie, waarvoor hij dagelijks in khaki overall naar de Coöperatie liep om tassen vol bananen, vlees, Liga, levertraan en yoghurt te halen. De bedoeling was dat zijn mensapen jongen kregen, tot dat moment moest hij ze kopen. Voor 2500 gulden per dier, vertelde hij in 1966 aan Nico Polak van *Het Vrije Volk*, die dat duur vond. 'Duur? Helemaal niet duur. Eerder goedkoop, als je rekent dat de inheemse bevolking slechts baby-apen kan vervoeren en dus altijd eerst de moederaap moet

goed mogelijk – waarbij hij veelvuldig met het rietje sloeg. 's Ochtends mochten ze buiten met de driewieler de stoep op, waarlangs dan een spoor aan verbogen autospiegels achterbleef. In de spaarzame vrije tijd schreef Campen boze brieven naar de gemeente vanwege zijn overstank klagende burens. *'Ik vind het schandelijk dat deze mensen (...) die zelden baden en nooit hun billen wassen na defaecatie (een bidet vindt men nergens in de straat, behalve bij mij in het souterrain), veel te dikwijls muf stinken als ze je passeren, mijn eer en goede naam aantasten.'*

Gerommel

In 1973 komt Jan Brusse op televisiebezoek. Campen zit in de kooi en de apen spelen met zijn blote voet. 'Ik geloof ook zeker dat dit mijn vrienden zijn. Want als je nagaat, het kusjes geven van een kleine orang, het omhelzen, het prettig vinden dat ik even mijn arm om hen heen doe als ze eten, dat bewijst al dat ze eenvoudig vragen naar vriendschap van een mens, die hen praktisch nooit gegeven wordt.' Na het overlijden van Campen hadden de nieuwe bewoners aan de Gerard Reijndijkstraat twee jaar nodig om zes ton aan stalen kooien, honderden onwrikbaar vastgemaakte tegeltjes en vijftien jaar lysolvlucht naar buiten te werken. De orang-oetans vertrokken naar dierentuinen in Europa en Amerika. Mota kreeg eindelijk baby's

Van Campen dacht dat het met de orang-oetan in het wild binnenkort hoe dan ook afgelopen was

doodschieten. Wanneer je daarbij weet dat het gemiddeld altijd een keertje misgaat voor er een apenbaby wordt gevangen, dan besef je dat voor iedere hier gekochte aap er daar vier waren.'

Die wetenschap staat in schril contrast met de verklaarde ambitie van Campen, maar hij dacht dat het met de orang-oetan in het wild binnenkort hoe dan ook afgelopen was. Intussen verzorgde hij zijn apen zo

en Likoe werd veelvuldig vader. Zo slecht heeft Campen het dus niet gedaan. Er gaapt een grote kloof tussen zijn aanpak en het gerommel van talloze Nederlandse huishoudens waar de apenliefde eindigde in een drama.

Radio doc: Privéapen

► ZONDAG, NPO RADIO 1, 21.00-22.00 UUR